

License Information

Study Notes (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes (Biblica)

Waamuzi 1:1-3:6

Kitabu cha Waamuzi kinaendelea na hadithi ya Israeli iliyorekodiwa katika kitabu cha Yoshua.

Mungu alifanya miujiza mingi alipowapa Waisraeli Kanaani. Hiyo ndiyo hoja kuu ya kitabu cha Yoshua.

Pamoja na matendo ya ajabu ya Mungu, Waisraeli walipaswa kufanya kazi kwa bidii ili kumiliki nchi. Walipaswa pia kubaki waaminifu kwa Mungu. Lakini hawakufanya kazi kwa bidii kama walivyopaswa. Na hawakuwa waaminifu. Hiyo ndiyo hoja kuu ya kitabu cha Waamuzi.

Malaika wa Bwana aliwaambia Waisraeli mambo maovu waliyoyafanya. Watu walihuzunika juu ya mambo maovu waliyoyafanya. Lakini hawakuacha kuyafanya.

Waamuzi inaeleza mtindo wa jinsi Waisraeli walivyotenda na kilichowatokea. Huu ulikuwa mtindo wa dhambi, mateso na wokovu. Kwanza walifanya dhambi kwa kumgeukia Mungu. Hii ilijumuisha kuabudu miungu ya uongo inayoitwa Baal na Ashtorethi.

Pia ilijumuisha kuoa katika familia za Wakanaani na kuishi kama jamii nao. Hii ilimaanisha kwamba Waisraeli hawakuishi tena kama ufalme wa makuhani. Hawakuishi tena kama taifa takatifu.

Kisha Waisraeli waliteseka. Mungu aliwaletea hukumu kwa kuvunja Agano la Mlima Sinai. Aliwaruhusu wapitie baadhi ya laana za agano.

Wakati hili lilipotokea Waisraeli walitubu na kumrudia Mungu. Kisha Mungu akaleta wokovu kwa watu wake (watu wa Mungu) kupitia viongozi fulani. Viongozi hawa walikuwa waamuzi 12. Waamuzi waliwaokoa Waisraeli kutoka kwa nguvu za maadui zao.

Baada ya kuokolewa, Waisraeli walitenda dhambi tena kwa kumgeuka Mungu. Kitabu cha Waamuzi kinarekodi hadithi za mtindo huu kutokea tena na tena.

Waamuzi 3:7-5:31

Kwenye Kitabu cha Waamuzi, mtindo wa dhambi, mateso na wokovu huanza na maneno fulani. Maneno haya yanasema kwamba Waisraeli walifanya maovu machoni pa Bwana. Maneno haya

yanapatikana mara sita katika Kitabu cha Waamuzi.

Mara tatu za kwanza ziko katika hadithi za waamuzi Othnieli, Ehudi na Debora. Hadithi zao zinaonyesha kitu kuhusu jinsi Mungu anavyofanya kazi kupitia watu. Mara nyingi Mungu huchagua viongozi ambao watu hawangetarajia awachague. Kila mmoja wa viongozi hawa alikuwa tayari kwa Mungu kufanya kazi kupitia wao.

Mungu alimtumia Othnieli kuwaokoa Waisraeli kutoka kwa mfalme wa Aramu. Mungu alimtumia Ehudi kuleta ushindi kwa Waisraeli dhidi ya Moabu. Debora alikuwa nabii. Alikuwa amejaa hekima na alikuwa mwaminifu kwa Mungu. Mungu alimtumia Debora, Baraka na Yaeli kuwaokoa Waisraeli kutoka kwa mfalme wa Kanaani.

Baadhi ya waamuzi 12 waliongoza kwa wakati mmoja. Hii ilikuwa hali kwa Shamu. Haijulikani kama alikuwa Mwisraeli lakini aliua Wafilisti wengi Wafilisti. Baada ya majaji kushinda vita, makabila katika eneo lao yaliishi kwa amani. Hii ilitokea kwa vipindi vya miaka 40.

Waamuzi 6:1-9:57

Waisraeli walifanya maovu machoni pa Bwana. Maneno haya pia yanapatikana katika hadithi kuhusu waamuzi Gideoni, Yefta na Samsoni. Hadithi zao zinaonyesha kitu kuhusu watu ambao Mungu anafanya kazi nao.

Gideoni, Yefta na Samsoni hawakumjua Mungu vizuri au kumtumikia kwa uaminifu. Hata hivyo, Mungu bado alifanya kazi kupitia wao kuwaokoa watu wake kutokana na mateso yao. Nabii alikuwa ameeleza kwa nini Waisraeli walikuwa wakitendewa vibaya na Wamidiani. Ilikuwa ni kwa sababu Waisraeli walikuwa wameacha kumwabudu Mungu pekee. Hata hivyo, Gideoni alimlaumu Mungu kwa mateso yao.

Roho Mtakatifu alimfanya Gideoni aweze kuongoza jeshi dogo kuangamiza Wamidiani. Gideoni alitambua kuwa Mungu ni Bwana na Mfalme. Hata hivyo, Gideoni aliwaongoza Waisraeli kuabudu kitu cha dhahabu badala ya Mungu. Gideoni alitambua kuwa Mungu anapaswa kuwa mtawala pekee katika Israeli. Hata hivyo, wanawe walitawala Shekemu.

Abimeleki hata alijifanya mfalme juu ya watu wa Shekemu. Shekemu ilikuwa mahali ambapo

Waisraeli walikuwa wamejitoe kwa agano la Mlima Sinai. Hiyo ilikuwa wakati wa Yoshua. Lakini walikuwa wanaabudu mungu aitwaye Baali-Berithi au Eli-Berithi huko Shekemu badala yake.

Katika lugha ya Kiebrania jina la mungu linamaanisha bwana wa agano. Hii inaonyesha jinsi Waisraeli walivyochanganya ibada yao ya Mungu na kuabudu miungu ya uongo ya Wakanaani. Wote Abimeleki na watu wa Shekemu waliharibiwa kwa matendo yao ya vurugu na uovu.

Waamuzi 10:1–12:15

Mwamuzi Tola aliongoza katika Efraimu. Mwamuzi Yairi aliongoza katika Gileadi.

Mungu alitaka watu wake waishi kama ufalme wa makuhani na taifa takatifu. Lakini hawakuwa wakifanya hivyo. Waisraeli waliendelea kuabudu miungu ya makabila yaliyowazunguka. Kwa sababu hii, laana za agano ziliwajia. Wafilisti na Waamoni waliwatendea vibaya. Mungu alisema hatowaokoa tena Waisraeli kutoka kwa maadui zao. Hata hivyo, hakutaka Israeli iendeleo kuteseka. Kwa hiyo aliwasamehe walipoacha kuabudu miungu ya uongo.

Mungu aliokoa makabila mashariki mwa Mto Yordani kutoka kwa Waamoni. Hadithi ya Yeftha inaonyesha jinsi hili lilivyotokea. Pia inaonyesha jinsi Waisraeli walivyotumia desturi za ibada za Wakanaani kumwabudu Mungu. Yeftha alitoa ahadi kwa Mungu ambayo hakupaswa kutoa. Katika Walawi 5:4–6 na Walawi 27:1–8 Sheria ya Mose ilieleza jinsi ya kuzuia ahadi kama hizo. Lakini Yeftha alitimiza ahadi yake na kumuua binti yake.

Kutoa dhabihu za watoto ilikuwa mojawapo ya njia ambazo Wakanaani waliabudu miungu yao ya uongo. Yeftha alijaribu kutumia desturi hii mbaya kumtumikia Mungu wa kweli. Hadithi hii pia inaonyesha matatizo kati ya makabila ya mashariki na magharibi mwa Mto Yordani. Kulikuwa na vita kati ya kabila la Efraimu na makabila yaliyokuwa yakiishi katika eneo la Gileadi.

Baada ya wakati wa Yeftha kulikuwa na waamuzi wengine. Ibzani alikuwa mwamuzi huko Bethlehemu. Eloni alikuwa mwamuzi katika eneo la Zabuloni. Na mwamuzi Abdoni aliwaongoza Waisraeli katika nchi ya milima ya Efraimu.

Waamuzi 13:1–16:31

Wafilisti waliwatendea vibaya Waisraeli magharibi mwa Mto Yordani. Hadithi ya Samsoni inaonyesha jinsi Mungu alivyowaokoa Waisraeli kutoka kwao.

Mungu alichagua mwanamke kutoka kabila la Dani ambaye hakuweza kupata watoto. Alimfanya aweze kupata mwana. Mungu alikuwa amefanya kitu kama hiki na Sara, Rebeka na Raheli.

Samsoni alipaswa kutengwa kwa ajili ya Bwana na wazazi wake. Alipaswa kuwa Mnaziri kwa maisha yake yote. Roho wa Mungu alimpa Samsoni nguvu za ajabu. Aliweza kuharibu Wafilisti wengi.

Hata hivyo, Samsoni alifanya mambo mengi yaliyokwenda kinyume na Mungu na Sheria ya Mose. Hakuishi jinsi Wana wa Naziri walivyopaswa kuishi. Na jinsi alivyowatendea wanawake ilisababisha matatizo mengi. Hata ilisababisha kupoteza nguvu zake za ajabu.

Wakati Mnadhiri alipokata nywele zao, ilionyesha kuwa ahadi yao ya kumtumikia Mungu ilikuwa imeisha. Wakati Delila alipokata nywele za Samsoni, Samsoni hakuwa tena ametengwa na wanaume wengine. Hakuwa na nguvu zake za ajabu tena. Wafilisti waliamini kwamba mabadiliko haya yalikuwa kazi kuu ya mungu wao Dagoni.

Kwenye sala yake, Samsoni alitambua kwamba Mungu ni Bwana na Mfalme. Kisha mara ya mwisho Mungu alimrudishia Samsoni nguvu zake za ajabu. Hii ilionyesha nguvu na mamlaka ya Mungu juu ya mungu wa uongo Dagoni.

Waamuzi 17:1–18:31

Hadithi kuhusu Mikaya na watu wa Dani inaonyesha jambo fulani kuhusu Israeli. Familia na makabila katika Israeli hayakuwa yakiishi kama ufalme wa makuhani na taifa takatifu. Walitengeneza sanamu kutoka kwa vitu walivyokuwa wametenga kwa Mungu. Kisha waliabudu sanamu hizi kama miungu.

Mikaya, familia yake na Mlawi kutoka ukoo wa Mose walifanya hivi. Hivyo ndivyo kabila lote la Dani lilivyofanya.

Kabila la Dani halikutii maagizo ya Mungu kuhusu ardhi ambayo Mungu aliwapa. Hawakuwafukuza Wafilisti. Badala yake kabila hilo lilihama na kushambulia watu ambao hawakuwadhuru.

Kitabu cha Waamuzi kinasema kwamba katika siku hizo Israeli hawakuwa na mfalme. Tumaini lilikuwa kwamba mfalme ambaye alimtumikia

Mungu kwa uaminifu angeweza kusaidia familia na makabila. Walihitaji viongozi ambao waliwasaidia kubaki waaminifu kwa agano la Mungu.

Waamuzi 19:1–21:25

Hadithi kuhusu suria wa mlawi inaonyesha kitu kuhusu makabila 12 ya Israeli.

Hawakuwa wanaishi kama taifa takatifu. Waamuzi walirekodi kwamba watu walifanya chochote walichofikiria kuwa sahihi. Hii ilisababisha kutendewa wanawake kwa njia mbaya. Ilisababisha kutoa ahadi na kufanya maamuzi yaliyosababisha madhara. Ilisababisha kulinda watu waliotenda mambo maovu.

Waisraeli hawakuwa wakifuata njia za Mungu. Walikuwa wakiishi kama Wakanaani. Walipaswa kuwaangamiza Wakanaani. Badala yake, waliangamizana wao kwa wao katika vita vya wenyewe kwa wenyewe.

Mara mbili zaidi kitabu cha Waamuzi kilirekodi kwamba katika siku hizo Israeli hawakuwa na mfalme. Tumaini lilikuwa kwamba mfalme ambaye alimpenda Mungu na kumtii angeweza kusaidia makabila. Waisraeli walihitaji viongozi waliowasaidia kufanya kile ambacho Mungu aliwafundisha kuwa sahihi.